

CZ. Oudeschoot 'Jachtlust' 50 Jaar

Nieuwsblad van Friesland 1950-08-30

via Historisch archief¹

Zuivelfabriek „Jagtlust”

Ook in Oudeschoot waren het weer de enkelingen, met vooruitziende blik begaafd, die de basis legden voor een betere toekomst voor de boer

Reeds meerdere malen schreven we, dat de voor de agrariërs zo moeilijke tijd rond de tachtiger en negentiger jaren, indirect oorzaak is geweest, dat omstreeks de eeuwwisseling de coöperatieve bedrijfsvorm in Friesland zulk een grote vlucht kon nemen. Waar de enkeling in die jaren dreigde ten onder te gaan, kon het niet anders, of men zocht steun bij elkaar om door gezamenlijke strijd het hoofd boven water te kunnen houden. Niet, dat de coöperatieve gedachte direct gemeengoed was geworden. Verre van dat. Ook hier waren het weer de vooruitstrevenden, de mensen begaafd met een brede blik, die zich in dit opzicht verdienstelijk maakten; want groot nog was het leger, dat aan de kant bleef staan en dat eerst de kat eens uit de boom wilde zien komen, alvorens daadwerkelijk en financieel mee te doen aan het „nije gedoch”, dat nog moest bewijzen, levensvatbaarheid te bezitten.

---

¹ <http://kranten.kb.nl/search> op datum, zoekwoord 'zuivelfabriek', 'Oudeschoot'

In en om Oudeschoot was het niet anders. Hier waren mannen uit de praktijk als Klaas Hornstra, Theunis Stegenga en Piet Hofstee de pioniers, die hierin bijgestaan door de grootgrondbezitter de heer J. Bieruma Oosting, pogingen in het werk stelden om ook in Oudeschoot een „boterfabriek”, zoals men toen zei, op coöperatieve grondslag op te richten.

Hun streven had succes. Nadat op 28 Febr. en 3 Maart een advertentie was verschenen in het Nieuws- en Advertentieblad, waarin boeren ter vergadering werden opgeroepen in Café S. van den Akker te Nieuweschoot, werd op Maandag 5 Maart aldaar, onder voorlopig bestuur van de bovengenoemde heren, in beginsel besloten tot oprichting van een stoomzuivelfabriek op coöperatieve grondslag.

Op Zaterdag 21 April van hetzelfde jaar werd in Café „De Drie Gemeenten” te Heerenveen nogmaals vergaderd en op de Maandag daaraanvolgend werd de acte gepasseerd. De oprichting was nu een feit! Het lukt nu achteraf alles zo gemakkelijk, maar de heren P. Hofstee en Tj. Wietsma, de twee die nog in leven zijn van de 57 oprichters, weten er van te verhalen, dat het heel wat voeten in de aarde had, voor dit bereikt was.

Op de tweede vergadering in Nieuweschoot was de heer **Veeman uit Marssum** aanwezig de man, die zoveel heeft gedaan voor agrarisch Friesland. Deze hield de vergadering voor, dat er minstens gerekend moest kunnen worden op de melk van 700 koeien! Er is toen door het voorlopig bestuur gewerkt en gezwoegd om dit aantal te bereiken. Gemakkelijk was dat niet en nog op reis naar de Drie Gemeenten zei de, ene boer tegen de andere „Astou tekenst, tekenje ik ek!”

Toch kwam het op 21 April zo ver. De melk van 710 koeien werd gegarandeerd en 57 veehouders namen de verplichting op zich, financieel te zullen bijdragen tot het bouwen en inrichten van een fabriek.

Als bestuursleden van de nieuwe coöperatie werden gekozen de heren K. J. Hornstra als voorz., P. B. Hofstee als secr. en Th. Stegenga. De heer K. Waslander werd plaatsvervangend bestuurslid. De heren J. Oosten, B. de Jong en W. Hepkema werden aangewezen als commissarissen.

Een nobel gebaar van de heer Bieruma Oosting, die een terrein aan het eind van de Kempenaerswijk gratis beschikbaar stelde, maakte de keuze van de plaats waarop de fabriek zou verrijzen, al zeer gemakkelijk.

Nieuwsblad van Friesland 1950-09-01

BELANGRIJKE VERKOOP
VAN
*een uitmuntend beslag vee,
Schoone paarden, boeregereed,
schappen voor eene uitgebreide
melkerij en landbouw, diverse
machineriën uit de beste
fabrieken, enz.*

TE HOUDEN
Dingsdag den 1 April 1879
*en volgende dagen telkens des
morgens te 9 uur op de Boerderij*
"JAGTLUST"
gelegen aan de Spoorweghal te
OUDESCHOOT
Prov. Friesland
eigen aan den Wedelgestr. Heer
M^r. P. HERINGA CATS.

Een kwarteeuw voor dat de zuivelfabriek gesticht werd, was de boerderij „Jagtlust” een modelbedrijf van mr. P. Heringa Cats.
Diverse nieuwe methodes, zowel de landbouw als de zuivel betreffende werden hier beproefd.
In 1879 werd dit bedrijf opgeheven volgens bovenstaande advertentie uit het Nieuws- en Advertentieblad.

Vlak bij de boerderij waarop wijlen de heer P. Cats zoveel nieuwe landbouw- en ook zuivelmethoden had beproefd, kwam de fabriek feitelijk op historische grond te staan. Vandaag ook de naam Jagtlust, naar het oude buiten van die naam, dat, toen een twintig jaar geleden, op een terrein over de weg had gestaan.

Reeds spoedig werd met de bouw, welke voor pl.m. f 38.000 aan de heer J. Eisinga te Lippenhuizen was gegund, begonnen.

Nadat de machinerieën, welke nog een uitgaaf vergden van pl.m. f 14.000 waren aangebracht, kon op 17 December van hetzelfde jaar de eerste melk worden aangevoerd.

Niet alleen in Oudeschoot en naaste omgeving zag men heil in deze coöperatieve fabriek, ook over de Tjonger toonde men belangstelling en een speciale melkrit werd ingelegd van deze contreien af waar alle melk nog speculatief werd verwerkt.

Verschillende veehouders uit de omgeving van Wolvega traden toe, waarbij de toezegging werd gedaan, dat zij zodra rond Wolvega de coöperatieve gedachte wortel had geschoten en een eigen fabriek zou zijn verzezen, weer konden uittreden.

Toen In 1914 de oprichting van de coöp. zuivelfabriek Wolvega een feit was, hield de aanvoer van melk uit dit gebied dan ook op.

Sinds plm. 1930 echter, toen het waterschap „De Ontginning” wás opgericht en 1 grote uitgestrektheden moeras en petgaten in vruchtbaar land was herschapen, wordt weer een respectabele hoeveelheid melk uit Weststellingwerf betrokken.

Intussen stond de techniek niet stil. Ook op het gebied van de zuivelbereiding deden zich nieuwe mogelijkheden voor. Dit, en het feit, dat er steeds meer boeren als lid toetraden, maakte het noodzakelijk, dat reeds in 1908 de eerste vertimmering moest worden uitgevoerd en wel die van het koellokaal. In 1910 volgde modernisering van het pekkel- en perslokaal. In 1921 ging men over tot modernisering en deed de machinale kaasbereiding haar intrede, wat wederom verandering van het interieur ten gevolge had.

De nieuwere methoden beperkten zich echter niet alleen tot het verbeteren van het fabricageproces binnen de fabriek, men had begrepen dat vooral voor de boer het vetgehalte der melk van grote betekenis was. Had men zich in de beginne toegelegd op het fokken van vee met een grote melkophbrengst, reeds in 1902 werd een vrijwillig controlesysteem ingevoerd door enkele veehouders, met het oog op verbetering van het vetgehalte. In 1921 werd deze controle algemeen wat zeer zeker de veestapel in deze streek ten goede is gekomen.

In 1925, toen met groot enthousiasme het zilveren feest werd gevierd was er dan ook alle reden tot grote tevredenheid. De fabriek telde 175 leden met tezamen 1854 koeien, terwijl in het boekjaar 1924-1925 meer dan 6½ miljoen kg melk werd verwerkt.

De tweede kwarteeuw

Na deze roemruchte eerste kwarteeuw kwamen donkere wolken boven agrarisch Nederland opzetten en Friesland, de zuivelprovincie bij uitnemendheid, kreeg 't zwaar te verduren. De dertiger jaren staan dan ook met zwart aangetekend bij de Friese boer!

Toch hield men vaste grond onder de voeten en bleef men trouw aan zijn ideaal. Men bleef niet bij de pakken neerzitten en alles wat maar dienstig kon zijn aan de versteviging van de Friese zuivel werd aangewend. En zo kwam toen het getij weer een weinig keerde, een grote algehele verbouwing op het programma te staan. Deze werd uitgevoerd in 1937-1938 en maakte Jagtlust tot een der modernste fabrieken van Friesland.

Tijdens de oorlog zakte natuurlijk ook hier de aanvoer van melk, die in 1939-1940 nog ruim 10 miljoen kg had bedragen tot goed 5 miljoen kg in 1944-1945.

Na deze bange tijd rees echter Jagtlust's ster weer en in het laatste boekjaar werden alweer meer dan 9½ miljoen kg melk ter verwerking aangeboden en - als de tekenen niet bedriegen - belooft 1950-1951 reeds weer een record jaar te worden.²

Zij, die gedurende de afgelopen 50.jaar 't roer in handen hadden.

De eerste voorzitter, de heer K. J. Hornstra bleef in functie tot 1904. Hij werd opgevolgd door de heer Th. Stegenga, eveneens een der oprichters. In 1911 nam de heer J. K. Hornstra, zoon van de eerste voorzitter, de hamer over, om die op zijn beurt over te dragen aan de heer S. W. Hepkema. De heer Hepkema was eerst voorzitter tot 1930, om na een onderbreking van een jaar - waarin de heer S. Hornstra de voorzittershamer hanteerde - in 1933 nogmaals geroepen te worden om de leiding op zich te nemen. In 1938 werd hij opgevolgd door de heer A. Rinke- ma. Deze bleef aan tot 1941, in welk jaar hij werd opgevolgd door de heer W. H. Hoekstra. Deze vervult - zij het met een onderbreking van een jaar, waarin de heer U. Wietsma deze taak van hem overnam - ook thans nog de functie van voorzitter.

Drie directeuren hadden de leiding

Als eerste beheerder werd benoemd de heer K. N. Terpstra, toen assistent te Tzum.

In 1906 werd hij opgevolgd door de heer B. Meintema, die in dezelfde functie werkzaam was in Oudebildtzijl. Dat er toen wel animo bestond om naar Oudeschoot te gaan, bleek duidelijk uit het grote aantal sollicitaties - 85 - dat was binnengekomen.

In 1934 vertrok de heer Meintema naar Leeuwarden, wegens het bereiken van de pensioenge- rechtigde leeftijd en werd de heer M. Hovingh, toen assistent in Sybrandaburen, met de lei- ding van het bedrijf belast.

Het personeel

Uit de aard van de zaak was het in 1900 moeilijk om geroutineerd personeel te krijgen, Wel werden er voor enkele zeer belangrijke onderdelen vakmensen aangenomen, maar velen van de eerste personeelsleden kwamen uit het boerenbedrijf en moesten dus geheel worden omge-

2 1950/'51 9.728.493 en 19551/'52 9.77.009 Kg. (Bron: FNZ Jaarverslag)

schoold. Wat zij echter aan vakkennis te kort kwamen, vergoedden zij door werklust en goede wil.

Van hen is alleen de heer Willem de Vries nog in leven. Na een goed besteed leven in dienst van Jagtlust geniet hij thans van een zeer zeker verdiende rust.

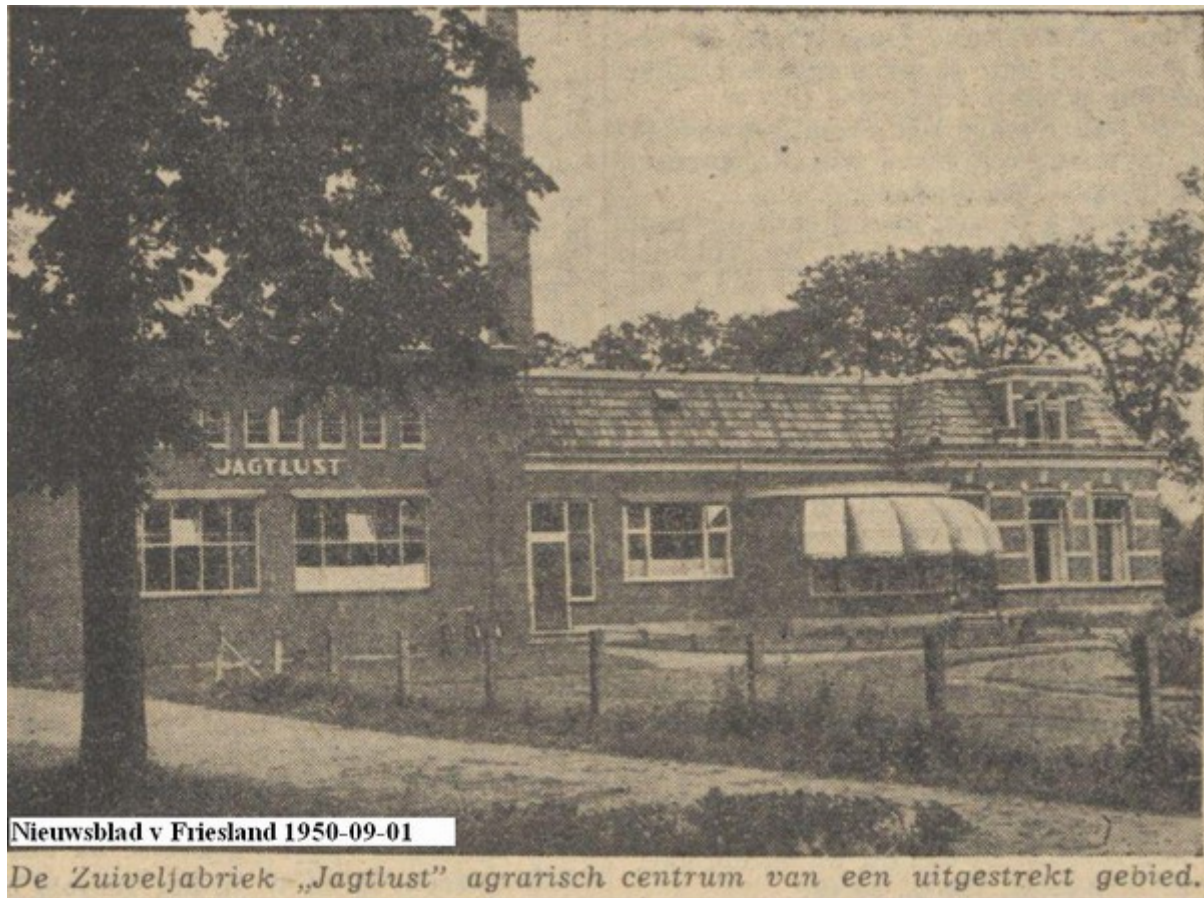
Voorts zijn gepensioneerd de heren H Sietema, die in 1948 afscheid nam als machinist en J. Bos en J. Hogeboom, die deze zomer, na jaren de coöperatie te hebben gediend, hun werk aan jongere krachten hebben overgedragen.

Heden, Woensdagavond, wordt dit gouden jubileum herdacht met een officiële receptie. waar- bij dan tevens „Miggedouns”, het bekende stuk van de heer Bosga. voor het voetlicht zal wor- den gebracht.

Donderdag worden de kinderen van de beide scholen in Oudeschoot die in Oranjewoud, Mildam Rottum en Rotstergaast onthaald, terwijl de Vrijdagavond is bestemd voor het „jong- folk” en het personeel.

Naar het zich laat aanzien, zal dit hoogtepunt in het coöperatieve leven van Oudeschoot en wijde omgeving, nog lang stof voor vele verhalen bieden.

Oudeschoot herdacht een halve eeuw zuivelcoöperatie

Gouden feest van „Jagtlust” getuigde van eerbied voor het verleden en van vertrouwen in de toekomst

Woensdagavond heeft alles wat in en rond Oudeschoot agrariër is, of zich daarmee nauw verbonden voelt, op waardige wijze het gouden feest van de zuivelfabriek „Jagtlust” herdacht. Terwijl rijk versierde melkwagens door de met groen en vlaggen getooide erepoorten naar en van de fabriek reden, waren reeds honderden op pad naar dit feest, om er te getuigen van hun afhankelijkheid en hun trouw aan deze jubilarisse, die zulk een grote plaats inneemt in de samenleving van het dorp Oudeschoot en wijde omgeving.

Nog maar amper waren de klanken van de stoomfluit, die klokke zes verkondigde, verstorven over bos en veld, of directeur en bestuur van de jubilerende vereniging, hadden reeds een muzikale hulde in ontvangst te nemen van de Chr. muziekvereniging „Advendo”, die een serenade kwam brengen.

De opening.

Intussen stroomde de grote feesttent, welke naast het fabrieksgebouw was opgericht, vol en toen voorzitter W. H. Hoekstra bijna een uur later het openingswoord uitsprak, kon hij het welkom toeroepen aan om en nabij achthonderd belangstellenden. ,

3 <http://kranten.kb.nl/search> op datum, zoekwoord ‘zuivelfabriek’, ‘Oudeschoot’

Buiten de drie oprichters, Piet Hofstee, Ti. Wietsma en IJ. Kerkstra, tot wie een speciaal woord van hulde werd gericht, waren dit leden, oud-leden en vertegenwoordigers van diverse landbouw organisaties.

Ook het voltallige college van B. en W. met de dames was aanwezig, evenals de oud-directeur de heer B. Meintema met zijn echtgenote, verschillende oud-, assistenten en de besturen en directeuren van buurtfabrieken.

De heer Hoekstra schetste in korte en sobere woorden de durf en de moed van de pioniers, aan wier doorzettingsvermogen het tegenwoordige geslacht zo veel te danken heeft.

Hierna werd het welkom van de voorzitter nog eens onderstreept door een welkomstlied, gezongen door een koor van bedienstertjes.

Historisch overzicht.

De heer M. Hovingh, sinds 1933 directeur, gaf vervolgens een historisch overzicht van het wel en wee van „Jagtlust” gedurende de halve eeuw van haar bestaan. Spreker releveerde, hoe veel baanbrekend werk er was verricht vóór en alear Friesland rijp was voor coöperatie, en gaf vervolgens data en cijfers, welke wij voor het merendeel reeds in ons artikel van Woensdag hebben opgenomen.

Naast de pioniers sprak de heer Hovingh woorden van waardering aan het adres van Willem de Vries, de enige nog in leven zijnde zuivelarbeider, die de beginperiode van „Jagtlust” had

meegemaakt. Spr. betrok hierin het gehele personeel, dat hij dank bracht voor zijn activiteit en plichtsbetrachting. Wat tot nu toe is bereikt, is voor een groot deel te danken aan deze nijvere werkers. Ook aan de heer en mevr. Meintema wijdde spr. zeer waarderende woorden.

Na er op gewezen te hebben, dat ook nu de concurrentie niet slaapt en er op de wereldmarkt slechts plaats is voor kwaliteitsproducten, wendde de directeur zich tot bestuur en leden, welke hij feliciteerde met deze gouden mijlpaal. Mede namens zijn vrouw, bood de heer Hovingh een Delfts blauw wandbord aan met het , devies „Meienoar Ien”. Spr. besloot met de wens, dat „Jagtlust” mocht groeien en bloeien in het belang van de boerenstand van Oudeschoot en omstreken.

Ook het personeel liet zich niet onbetuigd.

In een aardig schetsje, waarin vlotte dialogen en leuke liedjes op populaire wijsjes elkaar afwisselden, gaf het personeel het fabrieksleven weer. Hierin kwam tevens tot uitdrukking, de lotsverbondenheid tussen boer en zuivelarbeider.

Aan het slot trad de voorzitter van de personeelsvereniging, de heer R. de Boer, naar voren, die de goede verstandhouding tussen directeur, bestuur en personeel roemde. „Niet als werkgever en werknemer willen wij elkaar zien”, aldus de heer De Boer. „maar als medewerkers, die samen „Jagtlust” groter en mooier willen maken. Als symbool van de prettige verhoudingen bood spr. namens het personeel een elektrische klok aan, bestemd om in de voorgevel te worden geplaatst.

Een bonte rij van sprekers.

Burgemeester Kuperus feliciteerde namens het gemeentebestuur de vereniging met het vele, door haar gedaan in het belang van de boer en daardoor in dat van de gemeenschap. „Weest trots op Uw gemeenschappelijk bezit”, aldus de burgemeester. „Velen zijn er die menen, dat de boer een te groot stuk krijgt van de koek, die wij met elkaar krijgen te verdelen. De boer heeft het thans goed, Maar, we leven in ongewisse tijden en wie zal zeggen wat de toekomst in haar schoot verborgen houdt”.

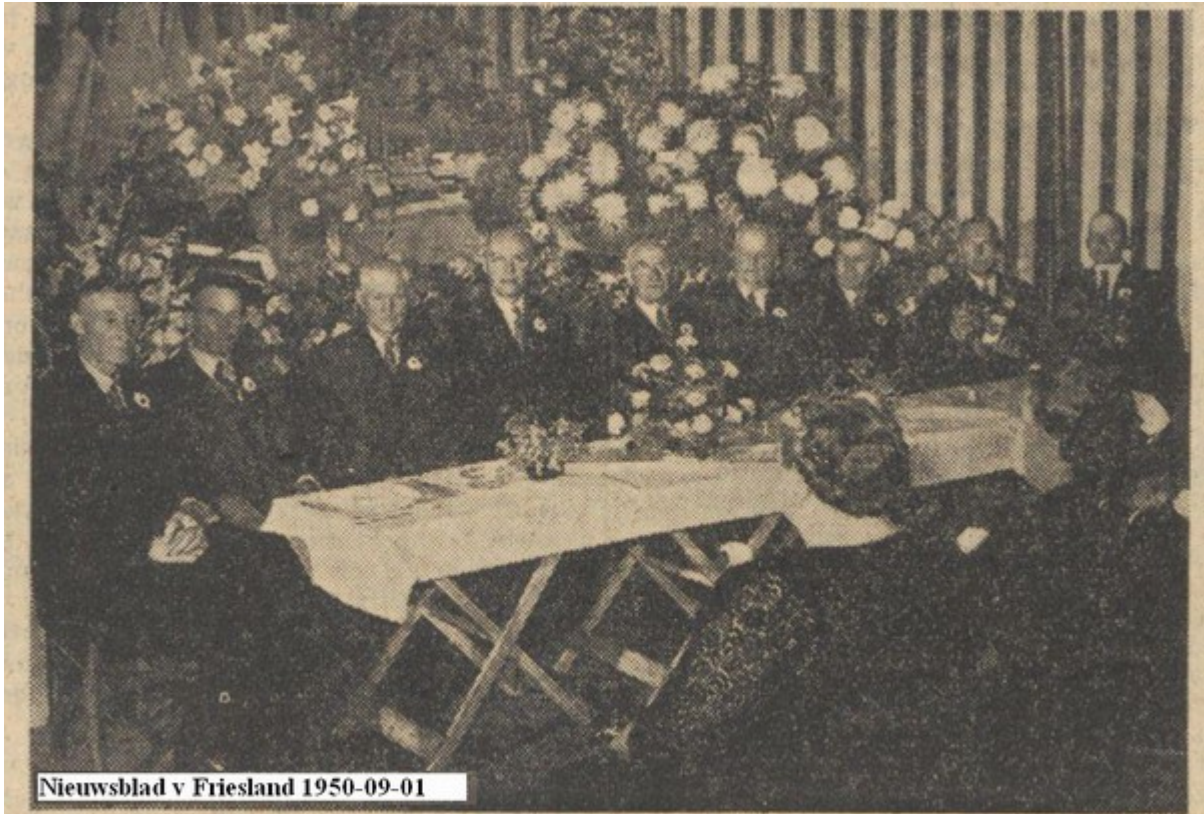
Spr. besloot daarom met de wens dat, mochten er slechte jaren komen, er dan ook weer mannen mochten opstaan, als wijlen de pioniers van 1900.

De heer Wiersma uit Jubbega bracht namens de verschillende coöperatieve top-organisaties de beste wensen over. Spr. noemde coöperatie de grondslag van de vrijheid voor de boer. Een hechte organisatie heeft een goed fundament nodig en bij „Jagtlust” is dit gelukkig het geval. Het bewijs hiervan is wel het feit, dat Oudeschoot uit de ruim 70 fabrieken is uitverkoren als proeffabriek van de Bond. Dit brengt voor directeur, bestuur en personeel moeilijkheden met zich mee, die echter gaarne worden aanvaard, omdat men weet, dat hiermee de belangen van de Nederlandse zuivel worden gediend.

De heer A. Heida uit Nijelamer vertegenwoordigde de buurtfabrieken en wees op de prettige verhoudingen welke er tussen de fabrieken onderling bestaan.

„En, mocht er al eens een jonge directeur in jeugdige overmoed iets doen dat voor een andere fabriek minder aangenaam is”, aldus deze spreker, „laten we dan ons hoofd koel en ons hart warm houden”. De heer Heida bood aan het slot van zijn, niet van humor ontblote speech, namens de coöp. zuivelfabriek Wolvega een elektrische klok aan, met de opmerking, dat deze klok de bestuursleden er tijdens de vergadering opmerkzaam op zou kunnen maken, „dat moeder de vrouw thuis met de aardappels wacht!”

Nieuwsblad v Friesland 1950-09-01

Het bestuur met in z'n midden de directeur M. Hóvingh en de oud-direc.eur B. Meintema temidden van de bloemen, welke in zo rijke mate waren geschonken.

Namens Boerenleenbank Oudeschoot, C.A.F. Heerenveen en ook - en niet minder - namens zich zelf, sprak de heer **S. Hornstra van Oranjewoud**. De heer Hornstra, die lange jaren nauw verbonden is geweest aan „Jagtlust”, vertelde hoe hij, als jongetje van nog geen tien jaar, de eerste melkleverantie aan de fabriek had meegemaakt. Spr. zeide trots te zijn op het werk, verricht op coöperatief gebied door zijn vader en oudste broer.

De heer Hornstra schetste, hoe de zuivelfabriek de schakel is tussen aankoopvereniging en crediet-instelling. Verder bepleitte hij een nieuw systeem van uitbetaling van het melkgeld door de uitgifte van chèques, zoals dat ook in Amerika geschiedt. Ditzelfde zou ook bereikt moeten worden, volgens spr., tussen handel en boer. Veel onnodige arbeid zou op deze manier kunnen worden voorkomen.

De heer Hornstra besloot zijn toespraak met dank te brengen voor hetgeen bereikt was en met het uitspreken van de wens, dat in de komende vijftig jaar met hetzelfde succes verder mocht worden gearbeid.

Was hier de volbloed coöperator aan het woord, de volgende spreker de heer **Jac. J. Visser** directeur te Terwispe, ontpopte zich als een spontane Fries, wiens hart warm klopt voor Friesland en de Friese taal. De heer Visser vertegenwoordigde veertien assistenten, die allen hun opleiding in Oudeschoot hadden genoten. Deze spreker betrok ook de heer Meintema, zijn oude „baas” in zijn hulde en dankte hem voor de opleiding in Oudeschoot ontvangen. Namens de oud-assistenten bood de heer Visser een Friese vlag aan om deze op „heech tiiden” uit te doen waaien op dit Zuidelijke bolwerk van de „Fryske tael”.

Na deze bezielende toespraak werd staande „It Skoatter Folksliet”, schepping van wijlen meester Planting, gezongen. Na een periode van vergeten hopen we, dat Oudeschoot dit lied nu teruggevonden heeft.

De heer K. Holtrop sprak namens de C.B.T.B, en Jonge C.B.T.B.; hij noemde coöperatie een der pilaren van de boerenstand.

De heer J. D. Akkerman uit Rotsterhaule vertegenwoordigde de Coöp. Grasdrogerij en wees er op, dat deze haar ontstaan te danken had aan het initiatief van directeur en bestuur van Jagtlust. Ook thans nog zijn directeur en voorzitter nauw met de grasdrogerij verbonden.

De heer H. IJntema sprak namens de Friesche Mij. afd. Heerenveen en namens de K.I. Beide verenigingen bestrijken een terrein waar ook de zuivelbereiding van dichtbij is betrokken.

Als laatste spreker betrad de heer **De Boer uit Langezwaag** het podium, die de jubilaresse complimenteerde namens de „Jongerein Foarút”.

Alle sprekers werden vlot beantwoord door de voorzitter, die tevens de schenkers van de vele bloemstukken dank bracht.

Telegrammen waren nog binnengekomen van mej. Pottinga, te Heerenveen, van , enkele oud-assistenten en van de fam. Bierema-Oosting te Oranjewoud.

Een aardige attentie.

Toen de elektrische klok, aangeboden; door het personeel en tijdelijk in de tent geplaatst, het middernachtelijk uur aanwees, werd op verzoek van de voorzitter door alle aanwezigen staande het „Wilhelmus” gezongen ter ere van onze oude vorstin, die op dat moment zeventig jaar was geworden.

Statig klonk het oude volkslied uit achthonderd kelen door de tentruimte en we vermoeden, dat dit stellig de eerste hulde was, die op deze dag aan Prinses Wilhelmina werd gebracht.

„Miggedouns”

Na al de goede wensen konden de aanwezigen genieten van een opvoering van „Miggedouns” door het bekende gezelschap uit Gorredijk-Lippenhuizen.

Inderdaad werd er genoten, en hoewel het reeds uren na middernacht was, had de animo om feest te vieren er nog niet onder te lijden.

In zijn slotwoord kon de heer Hoekstra dan ook van een zeer geslaagde en waardige herdenking spreken.

Ook de gasten waren zonder uitzondering uiterst voldaan en de ontboezeming van een der ouderen, die zeide: „Hwer’t it goed fan iten en drinken is, en hwer’t it gesellich is, dér is it goed wézen”, was stellig velen uit het hart gegrepen.

Rest ons nog te vermelden dat de „Rhythm Stars” onder leiding van Jan de Bos, mede door de goede geluidsinstallatie van de Fa. Agter uit Drachten, op voortreffelijke wijze voor de muzikale omlijsting van deze avond zorgden. Vooral onze „moaie, álde, Fryske Lieten”, pasten voortreffelijk in het raam van deze herdenking.